

Становище

за дисертация на тема:

„Педагогически идеи в творчеството на Иван Вазов“

за придобиване на ОНС „Доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика“ – теория на възпитанието.

Докторант: Валентин Костадинов Вергилов

Изготвил становището: доц. д-р Марина Пиронкова

Дисертационният труд обхваща 202 страници, разпределени в уводна част, наречена „Постановка на изследването“, три глави, заключение и библиография. Библиографията включва 93 източника – 1 архивен фонд, документи и периодични издания от периода, научни изследвания. Посочени са и 9 електронни страници. Авторът е изградил изследването си върху цялостно проучване на творчеството на Иван Вазов и публикациите на неговите изследователи, за да мотивира избора на тема, и стига до заключението „в научната литература липсва по-задълбочено изследване, което да представи възгледите на твореца Вазов относно възпитанието, обучението и образованието“ (с. 10). За да бъде обоснован по-категорично този извод, е необходимо да се посочат съществуващите изследвания по темата.

Представянето на научното изследване е изчерпателно, като са изяснени обект и предмет на изследването, работни понятия, цел, задачи, методи. Структурата на дисертационния проект отразява поставените задачи и трите глави разглеждат последователно изграждането на Вазов като личност и творец и връзката му с училището и педагогиката;

педагогическите му идеи; и образа на българското образование в романа „Под игото“.

Първата глава „Иван Вазов и духът на новото време“ разглежда живота и дейността на писателя, като подчертава влиянието на идеите на Просвещението. Семейната среда, ученическите години, образованието и учителската дейност на Иван Вазов са изследвани като източник на редица негови педагогически идеи. Във връзка с темата е разглеждано и създаването на двутомната христоматия по литература (в съавторство с К. Величков), както и дейността му като Министър на народното просвещение.

Втората глава „Творецът Вазов за сферите на възпитание“ със своите 120 страници е най-голямата и в нея се разглеждат последователно педагогически проблеми като: семейството като възпитателен фактор, нравствено-ценностна система, труд, физическо възпитание и екология, възпитателната роля на изкуството, религия и (само)възпитание, социално-педагогически аспекти на българското образование. В нея В. Вергилов представя систематизираните по този начин педагогически идеи в цялостното творчество на Вазов – поезия и проза, и търси връзка със съвременното състояние на педагогиката. Отразяването на педагогическите идеи на Вазов е последователно, но някои връзки с настоящето не са аргументирани. На места преобладава не научният анализ, а апологията на идеите и произведенията на Иван Вазов. Разглеждането на развитието на българското училище през Възраждането (точка 6.1.) като част от „Социално-педагогическите аспекти на българското образование“ пропуска научните (исторически и педагогически) изследвания по проблема и това лишава автора от възможност да оцени реалността на литературния образ на българското училище.

Третата глава е озаглавена „Под игото“ – Вазовият поглед върху българското образование“ и съдържа три части: към педагогическите фактори на развитието, художествен образ на новобългарското училище и

просветата в националната революция. Изследването е фокусирано върху романа, като са направени паралели и с други произведения на Вазов и са потърсени съвременните измерения на педагогическите идеи, напр. за ролята на учителя в педагогическото общуване. И тук трудът би спечелил от съпоставка на художествените образи и педагогическите идеи в романа с научните изследвания върху българското образование през Възраждането – съпоставка, която да стане обективна основа за оценката на педагогическите идеи на И. Вазов.

В заключението авторът извежда най-важните педагогически идеи, изразени в художественото творчество на И. Вазов, като ги систематизира в 11 точки. С изключение на някои неясни формулировки (напр. извод 6 и 7), те произтичат от изложението и подкрепят тезата на В. Вергилов.

Дисертационният труд представлява теоретично изследване, което обогатява знанието ни за проблемите на възпитанието в художественото творчество на Иван Вазов. Сред положителните страни на труда са: подробно и обширно проучване на творчеството на И. Вазов, последователно и системно изследване на темата, самостоятелна позиция на автора, издържано в стилово и езиково отношение изложение. На места преобладава литературният, а не педагогическият анализ – напр. обобщението на 2 глава. Произведенията на И. Вазов вероятно са ползвани по изданието „Събрани съчинения: В 22 тома“ 1974-1979 (№ 21 от библиографията), което не е посочено в текста и при цитирането не са посочвани съответните том и страници.

Публикациите на докторанта, по темата на дисертацията са 5 на брой – 4 в нереферирани издания и 1 в реферирано списание, 4 самостоятелни и 1 в съавторство, които надвишават изискванията на за придобиване на докторска степен.

Приносите на докторанта отразяват постигнатото в дисертацията, като принос 2 може да бъде прецизиран.

Авторефератът отговаря като структура и съдържание на дисертационния труд.

Дисертационният труд съдържа научни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на ЗРАС. Дисертационният труд показва, че докторантът Валентин Костадинов Вергилов притежава задълбочени теоретични знания в професионално направление 1.2. Педагогика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Валентин Костадинов Вергилов в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика“ – теория на възпитанието.

29.11.2020 г.

Доц. д-р Марина Георгиева Пиронкова